

авіакомпаній, у тому числі за дотриманням ними регламентів та інструкцій Європейської Агенції Цивільної Авіації [8, с. 51]. Запровадження подібних процедур в судовій системі України дасть можливість якісно і професійно захищати права пасажирів та впливати на подальшу політику забезпечення безпеки авіакомпаніями та належно розглядати спори щодо перевезень.

Література

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України. Відомості Верховної Ради України. 2003. №№ 40-44. Ст. 356.
3. Повітряний кодекс України: за станом від 04 лист. 2018 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3393-17>
4. Правила повітряних перевезень пасажирів і багажу: наказ від 26 лист. 2018 р. № 1239. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0141-19>
5. Гаазький Протокол – Протокол про поправки до Конвенції для уніфікації деяких правил, що стосуються міжнародних повітряних перевезень, від 29 верес. 1955 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_562
6. Про захист прав споживачів: Закон України. Відомості Верховної Ради УРСР. 1991. № 30. Ст. 379.
7. Проскура Т. Непередбачувані ситуації під час авіарейсів: як домогтися відшкодування. URL: http://bz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/BZ010511.
8. Філіппов А. Незаконні акти стосовно цивільної авіації: сучасна концепція в міжнародному праві. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 4. С. 201-205.

УДК 347.912.15(043.2)

Стешенко М.В., студентка,
Юридичний факультет,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Падун Р.В., к.ю.н.

СУДОВІ ВИТРАТИ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Інститут судових витрат безпосередньо впливає на можливість реалізації особою права на звернення до суду та отримання судового захисту й може розглядатися як установлене законодавством обмеження доступності правосуддя. Разом з тим, якщо розмір судових витрат розумний, то наведений інститут

виступає своєрідним «фільтром», який утримує від необґрунтованого звернення особи до суду. На підтвердження цього доцільно навести Рекомендації відносно шляхів полегшення доступу до правосуддя № R (81)7, прийняті Комітетом міністрів Ради Європи 14 травня 1981 р., відповідно до яких прийняття справи до провадження не повинно зумовлюватися сплатою стороною державі якої-небудь грошової суми, розміри якої нерозумні стосовно справи, яка розглядається. У тій мірі, в якій судові витрати є явною перешкодою для доступу до правосуддя, їх треба по можливості скоротити або анулювати.

У законотворчій практиці європейських країн спостерігається дві основні тенденції щодо інституту судових витрат: відповідно до першої частина судових витрат сплачується авансом при зверненні до суду, відповідно до другої – судові витрати або взагалі не сплачуються, або сплачуються стороною, проти якої постановлене рішення, після закінчення розгляду справи.

Природа судових витрат в науці цивільного процесуального права визначається по-різному. Так, ряд учених під судовими витратами розуміють витрати, що несуть особи, які беруть участь у розгляді справи, у зв'язку з розглядом та вирішенням цивільної справи [1]. Інші вчені судовими витратами називають витрати держави на здійснення правосуддя [2], що покладаються на сторони, треті особи з самостійними вимогами і заявників у справах окремого провадження з метою їх часткової компенсації [3], спонукання до добровільного виконання обов'язків і попередження необґрунтованих звернень до суду.

Стаття 82 ЦПК України передбачає можливість відстрочення та розстрочення судових витрат, зменшення їх розміру або звільнення від їх оплати. Так, суд, враховуючи майновий стан сторони, може своєю ухвалою відстрочити або розстрочити сплату судового збору та витрат на інформаційно-технічне забезпечення розгляду справи на визначений строк, але не більше як до ухвалення судового рішення у справі. З наведених вище підстав суд може зменшити розмір належних до оплати судових витрат, пов'язаних з розглядом справи, або звільнити від їх оплати. Критерії, які суд повинен враховувати при вирішенні зазначених питань, у діючому законодавстві не встановлені. Це питання вирішується за внутрішнім переконанням суду [4].

Відстрочення сплати означає, що сплата переноситься на майбутнє. Розстрочення сплати передбачає поступову сплату частинами протягом певного строку. Якщо позов, за яким оплата судового збору була відстрочена до вирішення справи судом, або

вимога позивача задоволена частково, грошова сума може бути стягнена у доход держави з відповідача, не звільненого від її сплати пропорційно до тієї частини позову, щодо якої рішення ухвалено не на його користь.

Розстрочення – це сплата судового збору та (або) витрат на інформаційно-технічне забезпечення розгляду справи кількома частинами у строки, встановлені судом.

У клопотанні про відстрочення (розстрочення) сплати збору або витрат сторона повинна навести обставини, що свідчать про її скрутне матеріальне становище та подати суду відповідні докази. Такими доказами можуть бути документи про рівень доходу позивача; документи про заборгованість перед іншими особами; документи про стягнення заборгованості з позивача в межах виконавчого провадження; документи про наявність утриманців тощо.

Порядок розподілу витрат у справі, в тому числі і на оплату адвоката, сторони можуть передбачити в укладеній між ними мировій угоді. Якщо цього не було зроблено, то стягнення витрат провадиться у порядку, передбаченому ст. 75 ЦПК.

Витрати у справі, понесені стороною, відшкодовуються не тільки другою стороною, а також у передбачених ст. 79 ЦПК випадках за рахунок держави. Так, при відмові повністю або частково в позові органам прокуратури, а також органам державного управління, іншим організаціям, установам, підприємствам і окремим громадянам, які звернулися з вимогою до суду на захист прав та охоронюваних інтересів інших осіб (статті 118, 121 ЦПК), відповідачеві відшкодовуються з коштів бюджету повністю або пропорційно тій частині позовних вимог, в якій позивачеві відмовлено.

Література

1. Балюк М.І., Луспеник Д.Д. Практика застосування Цивільного процесуального кодексу України (цивільний процес у питаннях і відповідях). Коментарі, рекомендації, пропозиції. Харків юридичний, 2008. 708 с.

2. Богля С.С. Судові витрати у цивільному судочинстві: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.03. Національний університет внутрішніх справ МВС України. Харків. 2005. 235 с.

3. Гражданский процесс: учебник / отв. ред. проф. В.В. Ярков. 5-е изд., перераб. и доп. Москва: Волтерс Клувер, 2004. 293 с.

4. Цивільний процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар / за ред. В.В. Комарова. Харків: Одиссей, 2009. 341 с.